

Fadil Lankarani, Muhammad / ۱۳۸۶ - ۱۳۱۰ محمد، فاضل لنگرانی، محمد،	سرشناسه:
آیین کشورداری از دیدگاه امام علی <small>علیه السلام</small> . تاجیکی	عنوان قراردادی:
Ойни кишвардорӣ аз дидгоҳи Алии (алайҳиссалом [Book]) / Нависанда Муҳаммад Фозил Ланкаронӣ Тарҷумон Бобоҷон Муҳаммад Ризоиф.	عنوان و نام پدیدآور:
Маркази Тарҷума ва Нашри байналмилалӣ Мустафо саҳ, ۲۰۲۱، ۱۲۰۰، Қум	مشخصات نشر:
نماینده گی تاجیکستان	مرجع تولید:
۱۵۲ ص. ۲۱/۵ × ۱۴/۵، م س	مشخصات ظاهری:
۳-۸۶-۴۲۹-۶۰۰-۹۷۸	شابک:
فیبا	وضعیّت فهرست نویسی:
تاجیکی	یادداشت:
علی بن ابی طالب <small>علیه السلام</small> ، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق -- دیدگاه درباره اسلام و دولت	موضوع:
Views on islam and state -- ۶۶۱-۶۰۰، Ali ibn Abi-talib, Imam I	موضوع:
علی بن ابی طالب <small>علیه السلام</small> ، امام اول، ۲۳ قبل از هجرت - ۴۰ ق، نهج البلاغه -- نقد و تفسیر	موضوع:
Ali ibn Abi-talib, Imam I. Nahjol - Balaghah -- Criticism and interpretation	موضوع:
اسلام و دولت / اسلام و دولة	موضوع:
محمد رضایف، بابا جان، ۱۹۸۴-۰۰ م مترجم	شناسه افزوده:
جامعه المصطفی <small>علیه السلام</small> العالمية، مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی <small>علیه السلام</small>	شناسه افزوده:
Almustafa International University/Almustafa International Translation and Publication center	شناسه افزوده:
BP ۳۸/۰۹ / آف ۹۰۴۹۵۲۹۴۱۴۰۰	رده بندی کنگره:
۲۹۷/۹۵۱۵	رده بندی دیویی:
۷۶۴۷۰۴۴	شماره کتابشناسی ملی:

BP1353

Номи китоб: “Ойни кишвардорӣ аз дидгоҳи Алии (алайҳиссалом)”
Нависанда: Муҳаммад Фозил Ланкаронӣ
Тарҷумон: Бобоҷон Муҳаммад Ризоиф
Чопи аввал: 2021
Ношир: Маркази Тарҷума ва Нашри байналмилалӣ Мустафо саҳ
Чопхона: Ал-Мустафа чопхонаи рақамӣ саҳ
Тирож: 500

آیین کشور داری از دیدگاه امام علی علیه السلام

مؤلف: محمد فاضل لنگرانی

مترجم: بابا جان محمد رضایف

چاپ اول: ۱۴۰۰ ش / ۱۴۴۲ ق / ۲۰۲۱ م

ناشر: مرکز بین المللی ترجمه و نشر المصطفی علیه السلام

● چاپخانه: چاپخانه دیجیتال المصطفی علیه السلام ● قیمت: ۳۹۰۰۰۰ ریال ● شمارگان: ۵۰۰

Бо сипос аз дастандаркороне, ки моро дар тавлиди ин асар ёрӣ намуданд.

Менечери нашр: Мостафа Нобахт

Менечери истеҳсоли: Чаъфар Ғасемӣ Абҳарӣ

Нозири техникӣ: Сайид Муҳаммад Ризо Чаъфарӣ

Нозири графикӣ: Масъуд Маҳдаві

● **Медир تولید:** جعفر قاسمی ابهری

● **مدیر انتشارات:** مصطفی نوبخت

● **ناظر گرافیک:** مسعود مهدوی

● **ناظر فنی:** سید محمد رضا جعفری

pub.nooralamin@gmail.com

ت.в. элфҳем дитпон иодед поъ иҷтҳеҳ

**“Ойни кишвардорӣ аз дидгоҳи
Алӣ (алайҳиссалом)”**

**Нависанда:
Муҳаммад Фозил Ланкаронӣ**

**Тарҷумон:
Бобочон Муҳаммад Ризоиф**

**Маркази Тарҷума
ва Нашри байналмилалии Мустафо саҳ**

Сухани ношир

Оғозу анҷоми як пажӯҳиш, паймудани марҳилае аз рушд аст, ки бо пароканда шудани базри пурсиш дар мазрааи зехни омодаи пажӯҳишгар мешавад ва бо ба самар нишастану бардошти маҳсул, ки ҳамон огоҳиву доноӣ аст, поён мепазирад. Албатта ин поён, худ фасли наvero барои рӯиш навид медиҳад, зеро ҳосили кор, илова бар шукуфой, таровату баракат, фароҳам омадани чандин пурсиши тоза ва гирдоварии базрҳои рӯидани бештар аст. Пурсишҳо базрҳое ҳастанд, ки ба таносуби ниёзҳои замон ва тавони муҳаққиқон, парвариш меёбанд ва фарҳангу тамаддуноро дар паи худ ба ҳаракат вомедоранд.

Афзоиши суръати ҷобачой ва кӯтоҳ шудани фосолаҳо, ҷӣ басо базрҳои пурсишро монанди бод, аз фарсангҳо дуртар бар зехни ҷустуҷӯгаре менишонад ва танаввуъу тозагиро барои тамаддуни дигаре ба армуғон меоварад. Табъан вучуди огоҳиву мудирият, дар суръат бахшидан ба ин фароянд, ҳамвора нақши басазое хоҳад дошт.

Умед меравад, ки бо сомон бахшидан ба ҳаракатҳои худҷӯши илмӣ ва тақвияти ангезаҳои мавҷуд, шоҳиди шукуфоии ҳарчи бештари арсаи фарҳанги динӣ дар ҷой-ҷои ҷаҳон бошем.

**Маркази Тарҷума ва Нашри
байналмилалии Мустафо саҳ**

Contents

Ойни кишвардорӣ	9
1. Наҳчулбалоға	9
2. Аҳдномаи Молики Аштар	10
3. Шахсияти Молики Аштар аз дидгоҳи Алӣ (алайҳиссалом)	11
4. Тамчид аз забони душман	13
5. Наҳваи истифода аз Наҳчулбалоға	17
Аввал, Ғафлатзудой	19
Дуввум, оғои ва сарвари дар сояи бандагӣ Худо	20
Масулиятҳои устондор	21
Аввал, чамъоварии хароҷ	21
Дуввум, дифоъ дар муқобили душманон	22
Севвум, ислоҳи мардум	22
Чаҳорум, умрони шаҳрҳо	23
Зарурати худсозӣ барои ислоҳи ва иршоди ҷомеа	23
Роҳи саодат ва роҳи шақоват ва бадбахтӣ	25
Абъоди тақво	26
Ҷиҳоди акбар	27
Имдодҳои ғайби дар сояи ёрии Аллоҳ	28
Аввал ёрӣ бо қалб	29
Дуввум, ёрӣ бо даст	30
Севвум ёрӣ бо забон	30
Ваъдаи таҳалуфнопазири илоҳӣ	31
Худфаромушӣ	32
Подоши солиҳон дар дунё	33
Номи нек: санади ухиравии солиҳон	34

Дарунгарой ва моликияти нафс _____	35
Таъдили ва контроли ғароиз _____	35
Ислом ва ақАлиятҳои мазҳабӣ _____	36
Ангезаҳои фасод ва олудагӣ _____	38
Хушунат бо мардум дар ҳукми ҷанг бо Худост _____	39
Диктотурӣ _____	39
Истикборзудой _____	40
Такабур ва маният _____	41
Риояти инсоф ва адолат ва мубориза бо зулм _____	41
Мафҳуми инсоф бо Худо _____	42
Мафҳуми инсоф бо мардум _____	45
Вазифаи устондор дар робита бо наздикон ва бастагон _	46
Зулм ва натиҷаи он _____	46
Золим бо чи касе тарафи ҳисоб аст? _____	47
Шикасти ҳатмии золим _____	48
Тавбаи золим _____	49
Таъсири нолаи мазлум _____	50
Риъояти ҳақ ва адолат, беҳтарин меъёрҳои тасмимгирии ҳоким _	51
Ин ҳама така ба ризоят ва хушнудии тудай мардум чаро? _	52
Вижагиҳои омма ва хосса ва нақши ҳар яке дар ҳукумат _	52
Вижагиҳои умумии ҷомеа ва мустазъафини он _____	53
1. Бори сабуктар, кумаки бештар _____	53
2. Пазириши адл ва инсоф _____	54
3. Сипос ва ташаққур дар баробари неъматҳо _____	54
4. Пазириши узр ва исрор накардан _____	55
5. Сабру истиқомат дар муқобили мусибатҳо _____	56
Мудовими ҳукумат бо канорзадани суҳанчинон _____	57
Роздорӣ ва хато пӯшӣ _____	58
Мубориза бо мазҳарҳои фасоду фаҳшо _____	59
Гиреҳкушоӣ ва аҳамият намудан ба рафъи гирифториҳои мардум _____	61
Ройзани дар Ислом _____	61
Меъёрҳои ахлоқи мушовирон _____	62
Шароити мушовирон _____	63
Зарурати тарк ва рондани аносири фосид аз ҳайати давла _	64
Ҷазби нерӯҳои хизбуллоҳ дар ҳайати давлат ва сабаби бартариҳои онҳо _____	65

Интихоби баргузидаҳо _____	66
Зарурати ташвиқ ва танбиҳ ва меъёрҳои он ду _____	68
Эътидомд ба мардум _____	69
Суннатҳои раво ва нораво _____	70
Офати давлатмардон ва роҳи пешгирии он _____	72
Муттақи (муқаллид) будан ё таҳасус доштан? _____	73
Сарнавишти муштараки афроди ҷомеа ва пайвастиг табақоти иҷтимоӣ _____	73
Қавом ва устувори қишлоҳи ҷомеа _____	75
Тафқиқ қувва ва тақсими қор бар асоси шоистагӣ _____	77
Вижагиҳои фармондеҳи сипоҳи исломӣ _____	78
Вазоифи раҳбар дар муқобили фармондеҳони сипоҳи Исломи _____	81
Муҳимтарин хусусиятҳои фармондеҳони олий ва баргузида _____	83
Пойдори адолат, дӯсти бо мардум _____	85
Зарӯрияти ташвиқ ва таъсири он дар рӯҳияи сипоҳ _____	87
Офати табъиз _____	87
Ҷойгоҳи Қуръон ва суннат дар ҷомеаи исломӣ _____	89
Аҳамияти қазоват ва шахсияти қози дар ислом _____	90
Вазоифи раҳбарӣ дар баробари қазовати шоиста _____	93
Ҳокимияти зобита баҷой робита дар интихоби коргузорони давлат _____	95
Таъмини ниёзҳои моддӣ қормандони давлат _____	99
Низомии бозрасӣ дар ҳукумати исломи ва нақши раҳбарӣ дар муқобили он _____	100
Назорати пинҳонӣ _____	102
Муҷозоти хоинин _____	103
Бозрасони муҳталиф _____	103
Аҳамияти кишоварзӣ ва мафҳуми истилоҳии харроҷ _____	105
Зарурати талоши давлат дар ҷиҳати тақвияти кишоварзӣ _____	107
Таҳфиф дар молиёт _____	108
Натоқи бе таваҷҷуҳ ба кишоварзон _____	110
Омиҳҳои суқут ва инҳитоти ҳукумат _____	111
Меъёрҳои гузиниши муъовин _____	112
Мелокҳои интиҳоб дар ҳукумати исломӣ _____	113
Тақсими қор ва таъини масъул _____	115
Тоҷирон ва пешравон ва қоргарон _____	116
Маҳдудиятҳои тижорат _____	117

Эҳтикор ва инҳисорталабӣ _____	119
Ҷойгоҳи коргарон ва мустазъафон дар ҷомеаи исломӣ__	120
Вижагиҳои ҳокими мардумӣ _____	124
Рамзи пирӯзии масъулон дар қорҳои иҷроӣ _____	126
Худсозӣ беҳтарин роҳ пешгири аз амалзадагӣ _____	127
Зарурати риъоят нотавонтарин маъмуни дар намози ҷамоат _____	128
Самараи мардуми будан ва мафосиди ҷудой аз онҳо __	129
1. Беҳтари роҳи таҳсили иттилоот _____	131
2. Беҳтари роҳи шинохти ҳизбҳо ва гуруҳҳо _____	131
Зарурати бархурд бо ҳешовандо ва хошиянишинони фосид__	132
Мусовот дар баробари қонун _____	133
Иттилоърасони ва тавҷиҳи усулии масоъил _____	134
Сулҳ ва зиндагӣ мусолимамомез _____	136
Натоқи сулҳ ва зарурати ғофил набудан аз душман __	137
Вафо ба аҳду паймон _____	138
Истиқрори ҳукумат бо хунрезӣ мумкин нест _____	140
Натиҷаи хунрезӣ ва зарури иҷроӣ ҳадди қисос _____	141
Дармони худпасандӣ _____	142
1. Ҳокими исломӣ ҳаққи минатгузори ба мардумро надорад _____	143
2. Натиҷаи ҳулфи ваъдаи ҳокими исломӣ _____	144
3. Муболиғагӯӣ шоистаи ҳокими исломӣ нест _____	145
Мавқеъитшиносӣ рамзи тасмимгирии муваффақ _____	145
Ёди охираат роҳи пешгири аз ҳавоҳои нафсонӣ _____	146
Дар ҷамъбандии ҷумалоти боло ба матолиби аз ин даста пай хоҳем бурд: _____	148
1. Худкомагӣ _____	148
2. Зарурати тақсими баробари амвол ва имконоти умумӣ __	148
3. Зарурати эҳтиром ба афкори умумӣ _____	148
4. Парҳез аз ҳашм ва зарурати риъояти усули ахлоқӣ _	149
Ибратназири ва ҳаракат бар асоси Қуръон ва суннат __	149
Вазифаи раҳбар дар таъйини шарҳи вазоиф _____	150
Мувозибат барои иқомаи намоз ва закот ва некрафторӣ бо хизматкорон _____	151
Шаҳодат поёни роҳ _____	151

Ойни кишвардорӣ

1. Наҳчулбалоға

Наҳчулбалоға, маҷмуъае аст, ки ҳазор сол пеш тавасути яке аз шифтағони Алӣ (алайҳиссалом) ва мактаби илоҳӣ ва инсонсози ӯ, ба номи Сайид Разӣ раҳматуллоҳ аз руи ғӯфтаҳо ва навиштаҳои он ҳазрат ҷамъоварӣ ва тадвин гардида аст.

Пеш аз марҳум Сайид Разӣ, тамоми ин ғӯфтаҳо ва навиштаҳо дар китобҳо ва рисолаҳои гуногун, ба таври пароканда вуҷуд дошт, вале дар ҳудуди соли 400 ҳиҷрӣ буд, ки Сайид Разӣ ин гавҳарҳои парокандаро ба риштаи таҳрир даровард ва дар китоби ҷамъшуда, канори ҳам қарор дод.

Дар ин китоби пур арзиш ва бемонанд, беш аз садҳо асари шиғифт, аз осори андешаҳои болои Алӣ (алайҳиссалом) аз Хутба, ҳадис, нома, васиятнома, мавъиза, кАлймоти қисор, фармонҳои ҳукумати, тафсири оятҳои Қуръон ва садҳо дастури инсонсоз ва қонунҳои зиндагибахш дар канори ҳам қарор гирифта аст; ва чун гирдоваранда, бештар аз дидгоҳи балоғат ва шивои беназири суханони он

ҳазрат ба ин асар нигариста аст, бинобар ин аз ин дид ба тадвини суханони он пардохт ва онро Наҳҷулбалоға (роҳи балоғ) ном ниҳодааст.

2. Аҳдномаи Молики Аштар¹

Яке аз фаслҳои дурахшони Наҳҷулбалоға, ки ҳамчун соири мабоҳиси он ранги ҷовидонаги хурд ва ба абадият пайваст, аҳдномаи Молики Аштар, ё фармони таърихии Алӣ (алайҳиссалом) ба ёри вафодор ва соҳиби бӯзургвораи Молики Аштари Наҳаъӣ аст.

Ин фармон аз чаҳордаҳ қарни пеш то кунун ба сурати як маншури ҷовидона ва инсонӣ ва инсонсоз дар таърих ва фарҳанги исломӣ боқӣ монда аст. Имом Алӣ(алайҳиссалом) онро ҳангоме барои сардори рашиди Ислом ва ёри покбозаш, Молики Аштар навишт, ки он шаҳиди покбохта мерафт то дар сарзамини Миср, аҳком ва авомири мавлояш Алӣ (алайҳиссалом) ро пиёда ва иҷро кунад.

Имом Алӣ (алайҳиссалом) дар ин нома, агарчи Молики Аштарро мухотаб қарор дода аст ва қавонини ҳукумати адли Исломи ва роҳу чорҷуби онро хитоб ба ӯ баён фармудааст, аммо воқеъият он аст, ки тамоми инсонҳо, дар тамоми маконҳо ва тамоми замонҳо, мухотаби ин паймоннома ҳастанд.

Дар Аҳдномаи Молики Аштар, фишурдае аз

1. Молик аз бузургоне буд, ки Муовия аз тарси ин ки агар Молик ба Миср бирасад, дигар наметавонад Мисрро ба зери даст дароварад, ба василаи ҷосусонаш, дар роҳ ба Молик заҳр хӯронид ва Молик дар роҳ шаҳид шуд.

назарот ва афкору андешаҳои ҷаҳонтоби Алӣ(алайҳиссалом) ончунон дақиқ ва амиқ баён шудааст, ки метавон гӯфт таклифи тамоми афроди башар, чи ба унвони як банда ва махлуқ дар баробари Парвардигор, чи ба унвони як инсон дар ҷомеа, чи ба унвони ҳокиме, ки масъули иҷрои аҳкоми исломӣ аст ва чи ба унвони фарде, ки таҳти ҳимояти қавонини наҷотбахши Ислом зиндагӣ мекунад, ба возеҳ ва диққат баён шудааст.

Суфоришҳое, ки он ҳазрат дар ин нома хитоб ба Молики Аштар ва дар воқеъ хитоб ба инсон ва тарихи башарият баён фармудааст, ҳаргоҳ ба дурустӣ ва ба таври комил иҷро шавад, натанҳо зомини эҷод ва ҳифзи адолати иҷтимоӣ ва амнияти зиндагӣ ва оромишихотир ва осоиши мардуми ҷомеа аст, балки болотар аз он, омили муҳими аст, ки дар ҷомеаи инсонӣ, заминаҳои мусоид ва муносибро эҷод мекунад то тамоми афроди ҷомеа, бо илму огоҳӣ ва дарку имон ба худсозии исломӣ бипардозанд ва худро аз разоил ва мафосид пироста ва пок гардонанд, ки ҳамаги ба сурати бандагони муъмин ва солеҳ барои Худованд дароянд ва роҳи наҷот ва растагориро тай кунанд.

3. Шахсияти Молики Аштар аз дидгоҳи Алӣ (алайҳиссалом)

Вақте, ки шаҳодати он саҳобаи бузӯргворро барои Амира аль-Муъминин Алӣ(алайҳиссалом) овардаанд, ҳазрат бо таъсир ва андуҳи фармуданд:

لَقَدْ كَانَ لِي مِثْلُ مَا كُنْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ

“Дар ҳақиқат Молик барои ман ҳамон тавр буд, ки ман барои Расули Худо (саллаллоҳу алайҳи ва олиҳ) будам”.

Таваҷҷуҳ ба ҳамин иборати амиқ ва пур маънои Имом (алайҳиссалом) нишон медиҳад ба ҳамон сурате, ки Амира аль-Муъминин Алӣ (алайҳиссалом) бӯзургтарин ва шоистатарин ва комилтарин шогирди мактаби Пайғамбар (саллаллоҳу алайҳи ва олиҳ) буд, ва ҳамонтавре, ки ҳеҷ кас ба андозаи Амира аль-Муъминин (алайҳиссалом) нисбат ба Пайғамбар (саллаллоҳу алайҳи ва олиҳ) наздик набуд, ба ҳамин нисбат Молик Аштар бӯзургтарин, шоистатарин ва комилтарин шогирд мактаби он ҳазрат ва наздиктарин шахс ба он ҳазрат будааст.

Ин таъбири Имом (алайҳиссалом) арзандатарин тавсифро дар бораи Молики Аштар баён кард ва болотарин мақомро барои ӯ қоиладар ба ҳақде, ки дигар касеро дар радифи ӯ наметавон қарор дод. Зеро Алӣ (алайҳиссалом) ҳам дар бораи ҳеҷ фарди дигар чунин таъбириро ба қор набурда аст.

Дар матни дигар ҳазрат хитоб ба аҳолии Миср, Молики Аштарро ин чунин муаррифи мекунад:

أَمَّا بَعْدُ، فَقَدْ بَعَثْتُ إِلَيْكُمْ عَبْدًا مِنْ عِبَادِ اللَّهِ عَزَّوَجَلَّ، لَا يَتَأَمُّ أَيَّامَ الْخَوْفِ، وَلَا يَنْكُلُ عَنِ الْأَعْدَاءِ سَاعَاتِ الرَّوْعِ، أَشَدَّ عَلَى الْفُجَّارِ مِنْ حَرِيْقِ النَّارِ، وَهُوَ مَالِكُ بْنُ الْحَارِثِ أَخُو مَذْحِجٍ، فَاسْمَعُوا لَهُ أَطِيعُوا أَمْرَهُ فِيمَا طَابَقَ الْحَقُّ، فَإِنَّهُ سَيْفٌ مِنْ سُيُوفِ اللَّهِ، لَا كَلِيلَ الطُّبَّةِ، وَلَا تَابِي الصَّرِيْبَةِ.

فَإِنْ أَمَرَكُمُ أَنْ تَنْفِرُوا فَانفِرُوا، وَإِنْ أَمَرَكُمُ أَنْ تُقِيمُوا فَاقِيمُوا، فَإِنَّهُ لَا يُقَدِّمُ
وَلَا يُخَجِّمُ، وَلَا يُؤَخِّرُ وَلَا يُقَدِّمُ إِلَّا عَنِ أَمْرِي، وَقَدْ أَثَرْتُكُمْ بِهِ عَلَى نَفْسِي
لِنَصِيحَتِهِ لَكُمْ، وَشِدَّةِ شَكِيمَتِهِ عَلَيَّ عَدُوِّكُمْ. (نامه ۳۸)

Пас аз ситоиши Парвардигор! Ман бандае аз бандагони Худоро ба сӯи шумо фиристодам, ки дар рӯзҳои ваҳшат намехобад ва дар лаҳзаҳои тарс, аз душман рӯй намегардонад, бар бадкорон аз шӯълаҳои отаи сӯзонтар аст, ӯ Молик, писари Ҳориси Мазҳаҷӣ аст. Он ҷо, ки бо ҳақ аст, сухани ӯро бишнавед ва аз ӯ итоат кунед. Ӯ шамшере аз шамшерҳои Худост, ки на теши он кунд мешавад ва на зароботи он беасар аст. Агар шуморо фармони кӯч кардан дод, кӯч кунед ва агар гуфт биистед, биистед, ки ӯ дар нешравӣ, ақабнишинӣ ва ҳамла, бидуни фармони ман иқдом намекунад.

Мардуми Миср! Ман шуморо бар худ баргузидам, ки ӯро барои шумо фиристодам, зеро ӯро хайрхоҳи шумо дидам ва сарсаҳтии ӯро дар баробари душманонатон, писандидам

4. Тамҷид аз забони душман

Ҳангоме, ки хабари шаҳодати Молики Аштар ба Муъовия расид, бе даранг болои минбар рафт ва ин хабарро ба унвони хабари хуш барои мардумони ҳамчун худ элон кунад! Дар он хутба чунин гуфт:

“ эй мардум бидонед, Алӣ Ибни Абитолиб (алайҳиссалом) дорои ду даст, буд имрӯз харду дасташ қатъ шуд ва бедаст монд, як дасташ Амори Ёсир буд, ки дар ҷанги Сиффайн кушта шуд ва дасти дигараш Молики Аштар буд, ки хабари марги ӯ ҳам имрӯз ба ман расид. Пас шодмон бошед, ки Алӣ(алайҳиссалом) бедаст мондааст”.

Мулоҳиза мешавад, ки Муовия аз руй нодонӣ тавсифи аз Молики Аштар бар забон чорӣ кард, ки ба навбаи худ, нишондиҳандаи мақому шахсияти Молики Аштар аст, зеро вақте, ки Муъовия аз Молик ба унвони дасти дуввуми Алӣ(алайҳиссалом) ном мебарад, маълум мешавад, ки ҳатто душманони пАлӣд ҳам медонистанд ва эътироф доштанд, ки Молики Аштар аз наздиктарин ва лоиқтарини ёрони он ҳазрат аст.

Арзиш ва аҳмияти сарзамини Миср

Авзои сиёсии сарзамини Миср ва арзиш ва аҳмияти он аз матини фармони мубораки Имом (алайҳиссалом) машхуд аст ва ҳам аз мухотаби он, агар Миср дар он замон барои ҷаҳони Ислом аҳмияти надост Алӣ (алайҳиссалом) ёри бо азамати худро, ки ба таъбире дасти дуввуми он ҳазрат маҳсуб мешуд ба фармонравой онҷо интихоб намекард ва чунончи Миср аз арзиши болое бархурдор намебуд, Ҳазрати амир Алӣ(алайҳиссалом) чунин “аҳдномаеро” барои фармонравой он сарзамин наменигоштанд, ҷамаи авзо ва аҳвол нишон медиҳад, ки Миср барои ҳукумати исломии он рӯз, аҳмияти қобили тавачҷуҳе дошта ва аз вижагиҳои хосе бархурдор будааст.

Бар ҳамин асос вақте Алӣ (алайҳиссалом) пас аз 25 сол сукут ва хонанишинӣ ва таҳамули “**хор дар чашму устухон дар гулу**” ва дам назад, барои ҳифзи Ислом, бар муснади хилофати Пайғамбар (саллаллоҳу алайҳи ва олиҳ) ки ҳаққи деринааш буд, нишаст ба унвони аввАлӣн қадам,

Қайс ибн Ибодаро ки аз афроди тарафи этимодаш буд, ба унвони волии Миср интихоб кард. Қайс ба зуди вориди Миср шуд ва вилоят ва ҳукумати онҷоро бар уҳда гирифт. Аммо Муъовия, ки аз муддате пеш чашми тамаъ ба Миср духта буд ва орзу дошт, онҷоро таҳти тасаруфи худаш дароварад ва аз тарафи бо Алӣ(алайҳиссалом) душманӣ дерина дошт, замонро барои фитна ангези муносиб дид ва билофосила барои Қайс номаи навишт ва ба ӯ пешниҳод кард, ки Алӣ(алайҳиссалом) раҳо карда ва дар иваз бо ӯ байъат кунад.

Муъовия дар ин нома тамоми ҳуққаҳо ва найрангҳои разиларо ба кор бурда буд, аз як тараф, Қайсро орзуманд карда буд ва ваъдаҳои бузӯрги фиребанда дода буд ва аз тарафи дигар Алиро (алайҳиссалом) мутаҳам ба ширкат ва даҳолат дар қатли Усмон намуд ва он ҳазратро ба унвони қотили Усмон ном бурда буд.

Аммо ҳеч кадоми аз ин найрангҳо таъсир накард ва Қайсро мунҳариф накард, лекин Қайс як аз тараф дигар тоза вориди Миср шуда буд ва ҳануз бар авзоъ комилан мусалат нашуда буд ва аз тарафи дар оғози ҳукумати мавлояш Алӣ(алайҳиссалом) ҳануз намедонист, ки бо чунин найрангҳое бояд чигӯна муқобила кард то ба аркони ҳукумати он ҳазрат латма ворид нашавад, бинобар ин ҷавоби сариҳе ба Муъовия надод, балки корро ноҳида гирифт ва дар ҷавоби ӯ номаи ду паҳлу навишт то мустамсике ба дасти Муъовия навода бошад.

Муъовия мучададан номае дигаре навишт ва ин

бор ба ҷои татмиъ ва ваъда, Қайсро ба шиддат таҳдид кард, ки бояд байати ӯро бипазирад. Қайс дигар тоб наовард инбор номаи тунде навишт ва бо камоли сароҳат, муҳолифати худ бо Муъовия ва вафодирӣ бо Алӣро (алайҳиссалом) матраҳ кард. Қайс навишта буд: ту ва атрофиёнат ҳамагӣ дар ботил ҳастед ва ҳақ танҳо бо Алӣ (алайҳиссалом) ва атрофиёнаш ҳаст.

Ҳангоме, ки ин нома ба дасти муъовия расид ва аз ҷониби Қайс ноумед шуд, боз даст аз ҳилагари боз надошт; балки ин номаро саропо бар дуруғ аз тарафи Қайс ҷаъл кард ва навишт ва ҳамон ҷавоби ду паҳлуӣ номаи қаблӣро ҳам замима кард ва онгоҳ дар Шом элон кард, ки Қайс, фиристодаи Алӣ(алайҳиссалом) ба Миср аз мавлояш ру гардонд ва бо ман байъат кард.

Ин хабар ба гуши Алӣ(алайҳиссалом) ва ёронаш расид ва боиси нороҳатӣ ва эҷоди бадгӯӣ дар миёни атрофиён шуд. Ёрони он ҳазрат махсусан Абдуллоҳ ибн Ҷаъфар исрор дошт, ки Амира аль-Муъминин ин фитнаро аз миён бардорад ва билофосила Қайсро аз вилояти Миср барканор кунад; аммо ҳазрат бо ин пешниҳод муҳолифат кард ва мефармуд: дар ин миён пойи найранг ва фиреб дар кор аст. Ман Қайсро хуб мешиносам ва медонам, ки ин сухан ва рафтор аз ӯ нест, балки тухмате ба ӯ заданд.

Бо ин ҳол ҷавве, ки дар он замон, дар атрофи Алӣ (алайҳиссалом) эҷод шуда буд, боиси шуд, ки он ҳазрат алорағми этминоне, ки ба дурустӣ ва вафодорӣ Қайс дошт, ӯро аз вилояти Миср